

Lekarze – patroni wielkopolskich ulic

S. Matuszewski

Doktor
Seweryn Matuszewski
(1879–1939)

Długoletnia i ofiarna praca jako lekarza, na równi z patriotyczno-niepodległościową postawą, społeczną i obywatelską działalnością umieściły dr. S. Matuszewskiego w plejadzie obywateli wybitnie zasłużonych w dziejach miasta Śremu. Jego życie zakończyło się tragicznie, został rozstrzelany przez hitlerowców w publicznej egzekucji na śremskim rynku w 1939 r.

Rodowód rodzinny Seweryna Matuszewskiego był związany z wielkopolskim Śmigłem, gdzie przyszedł na świat 11 września 1879 r. Ojciec Michał był kupcem, matka Anna pochodziła ze znanego w tamtych okolicach rodu Cichowiczów. Przez lata nauki w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu był stypendystą Towarzystwa Pomocy Naukowej im. Karola Marcinkowskiego. Po maturze studiował medycynę w Monachium i Lipsku. Egzamin lekarza medycyny złożył w 1899 r. na uniwersytecie w Berlinie. Po odbyciu krótkoterminowej służby wojskowej w armii pruskiej, został asystentem w klinice uniwersyteckiej w Monachium, gdzie uzyskał w lutym 1904 r. promocję na doktora medycyny ze specjalizacją chorób wewnętrznych i nerwowych.

Rok wcześniej zamieszkał w Śremie i rozpoczął praktykę lekarską. Jednocześnie włączył się aktywnie w życie narodowe i społeczne. W 1907 r. został członkiem zwyczajnym i skarbnikiem Wydziału Lekarskiego PTPN (1925–1926). Był wiceprezesem Towarzystwa Rzemieślniczo-Przemysłowego, od 1911 r., nieprzerwanie do wybuchu II wojny, zasiadał w Radzie Miejskiej Śremu i przez trzy kadencje jej przewodniczył. Stał na czele Okręgowego Gniazda

TG „Sokół” na powiaty: śremski, kościański i śmigieński. Należał do Kurkowego Bractwa Strzeleckiego. Z ramienia Koła Polskiego kandydował bez powodzenia do parlamentu pruskiego (1912 r.). W 1914 r. kierował Bankiem Ludowym, założonym w Śremie czterdzieści lat wcześniej przez ks. Piotra Wawrzyniaka.

Z wybuchem I wojny został zmobilizowany w stopniu porucznika do służby sanitarnej. Pełnił funkcję ordynatora w szpitalu wojskowym w Rogoźnie. Do listopada 1916 r. był lekarzem sztabowym baonu zapasowego niemieckiego 47 pp.

Po zawiązaniu się w Śremie, w listopadzie 1918 r. Tajnego Komitetu Obywatelskiego dr Matuszewski wszedł do ścisłego kierownictwa i został z jego ramienia delegowany do Rady Żołnierskiej Garnizonu Śremskiego. Z tej racji miał wpływ na przeprowadzenie wyborów do Rady Robotniczej i powołanie Rady Robotniczo-Żołnierskiej na miasto i powiat śremski. W rezultacie wyborów zdecydowaną przewagę w radzie uzyskali Polacy. Sam Matuszewski zaś stanął na czele RRŻ, dbając osobiście o zapewnienie aprowizacji i bezpieczeństwo ludności, i wprowadził polski nadzór nad niemiecką administracją w terenie. Na wieść o wybuchu zbrojnego

powstania w Poznaniu, w towarzystwie Daniela Kęszyckiego, udał się do Komisarjatu Naczelnej Rady Ludowej po rozkaz mobilizacji dla oczekujących w Śremie pod bronią ochotników.

Doktor Matuszewski odegrał decydującą rolę w pertraktacjach (toczyły się w jego mieszkaniu przy ul. Wawrzyniaka 14) z ppłk. Kramerem, dowódcą garnizonu niemieckiego, zmuszając Niemców do bezwarunkowej kapitulacji i poddania koszar bez walki (30 grudnia 1918 r.). W ten sposób miasto, bez przelewu krwi i zniszczeń odzyskało wolność. Ze względu na stan zdrowia nie mógł czynnie brać udziału w walkach powstańczego baonu śremskiego, kierował natomiast Powiatową Komendą Uzupelnień i poborem do wojska na powiaty śremski i jarociński. Do 1921 r. pełnił funkcje lekarza w baonie zapasowym 11 Pułku Strzelców Wielkopolskich w Śremie, po czym został bezterminowo urlopowany w stopniu kapitana ze służby w Wojsku Polskim. W 1924 r. został awansowany na majora rezerwy WP.

W niepodległej Polsce był czołową postacią w życiu politycznym i społecznym Śremu. Zasiadł w Radzie Powiatowej i Sejmiku Wojewódzkim, radach nadzorczych Spółdzielni Budowlanej „Zagroda” i Powiatowej Komunalnej Kasy Oszczędności. Prezesował w Związku Oficerów Rezerwy RP na powiat śremski. Reprezentował organizację Strzelca w Powiatowym Komitecie PW i WF. Działał w miejskim kole antysanacyjnej NPR – Prawica i Towarzystwie Robotników Chrześcijańskich.

Z charakteru i usposobienia dr Matuszewski był człowiekiem energicznym i bezpośrednim w obyciu, bezkompromisowym w zwalczaniu niesprawiedliwości społecznej, zawsze otwartym i życzliwym wobec ludzi. Był świetnym

mówcą i organizatorem. Jako lekarz Kasy Chorych i w Państwowym Domu dla Ubogich, cieszył się wśród pacjentów wielkim poważaniem i sympatią. Niejednokrotnie wspierał pomocą bezrobotnych, lecząc bezpłatnie ich rodziny w swoim prywatnym gabinecie i finansował dla nich z własnej kieszeni niezbędne w chorobie lekarstwa.

Po zajęciu Śremu przez wojska hitlerowskie we wrześniu 1939 r., dr Matuszewski znalazł się na liście „przywódców polskiej inteligencji”, którzy szkodzili Niemczyźnie, przeznaczonych do fizycznej eksterminacji. Aresztowany został w grupie zakładników 18 października i zginął rozstrzelany razem z 18 współobywatelami na Rynku w Śremie – 20 października 1939 r. Miał 60 lat. Pochowany został we wspólnej mogile ofiar terroru hitlerowskiego na cmentarzu przy kościele farnym.

Był żonaty z Zofią Jezierską (1889–1983), z którą miał trzech synów: Heliodora, Zbigniewa i Olgierda.

W uznaniu osobistych zasług dr S. Matuszewski został odznaczony: Medalem Niepodległości (1928), Krzyżem Niepodległości (1930), Złotym Krzyżem Zasługi (1939), pośmiertnie Odznaką Honorową za Zasługi dla Ziemi Śremskiej (1988).

Od 27 grudnia 1978 r. dawna ulica Wyzwolenia w Śremie nosi imię dr. Seweryna Matuszewskiego. Na budynku pod nr 1 umieszczona została tablica pamiątkowa ku jego czci.

ADAM PODSIADŁY

W opracowaniu sylwetki dr. Seweryna Matuszewskiego wykorzystałem wcześniejsze moje publikacje w: Słowniku Biograficznym Powstańców Wielkopolskich 1918–1919 (2002), Słowniku Biograficznym Śremu (2008) oraz materiały z własnych zbiorów.

